

PRZEGLĄDOWA MAPA GEOLOGICZNA POLSKI W SKALI 1:300 000 (WYDANIE A)
Z PERSPEKTYWY 30 LAT JEJ UKOŃCZENIA

UKD 912.43:551.7:552.3/.5(084.3—32M300)(438)“1947/1953:1984”

W związku z głębokimi przemianami politycznymi i gospodarczymi, jakie zaszły w naszym kraju po II wojnie światowej, przed geologią polską stanęły poważne zadania. Jednym z najważniejszych było opublikowanie jednolitej mapy geologicznej całego państwa. Mapa ta miała ilustrować budowę geologiczną i stanowić podstawę dla rozwoju różnych zagadnień naukowych i gospodarczych.

Pierwszym dokumentem, stanowiącym podstawę dla podjęcia prac nad Przeglądową mapą geologiczną Polski w skali 1:300 000 było pismo skierowane przez dyrektora PIG — profesora K. Bohdanowicza w 2.05.1946 r. do „Ob. Geologa Dr Edwarda Rühle”, powierzające prowadzenie spraw redakcyjnych nad tą mapą (ryc. 1). Oczywiście zlecenie to poprzedziły kilkakrotnie dyskusje i wstępne uzgodnienia. Jednym z pierwszych warunków stawianych przez prof. K. Bohdanowicza było nie angażowanie do prac nad projektowaną mapą geologów, zajętych odbudową i rozbudową gospodarki oraz prowadzących szczegółowe zdjecie geologiczne, które było stale pierwszoplanowym zadaniem instytutu. Poza tym poważnie ograniczono środki finansowe na cele wydania mapy. Mimo tych trudnych warunków opracowanie i publikację Przeglądowej mapy geologicznej Polski zaplanowano na 6 lat, a do realizacji tego zadania dyrektor PIG przywiązywał duże znaczenie, czego dowodem było między innymi pismo z dnia 21.08.1946 r., zmieniające istniejące formy pracy instytutu, w którym znajduje się wyraźnie przypomnienie, że „Zarządzenie moje powierzające Panu ogólną redakcję map przeglądowych pozostaje w mocy”.

Podjmując się wykonania powierzonego mu zadania autor artykułu zdawał sobie sprawę z piętujących się trudności. Jedną z pierwszych był niekorzystny fakt, że o ile w latach 1896—1911 Polska Akademia Umiejętności opublikowała Atlas geologiczny Galicji w skali 1:75 000 w liczbie 46 arkuszy, nie ustępujących poziomem wy-

dawnictwom innych krajów, to w okresie międzywojennym, mimo dużych ogólnych osiągnięć naukowych, dorobek na polu kartografii geologicznej był skromny. Podejmując więc prace wydawnicze w 1946 r. brakowało w tej dziedzinie aktualnych metodycznych i organizacyjnych doświadczeń. Temat ten poruszany był w dyskusji z prof. K. Bohdanowiczem. Przypominano między innymi o wartościowej inicjatywie prof. S. Małkowskiego, mającej na celu wykonanie zdjęcia petrologicznego Wileńszczyzny w skali 1:100 000 i przygotowania do publikacji pierwszego arkusza Wilno w skali 1:300 000, której druk przekreśliły niestety wydarzenia wojenne 1939 r.¹ Nawiązywano również do wydanej przez E. Rühlego w 1937 r. mapy geologicznej powiatu kowelskiego z „Rocznika Wołyńskiego”, jako załącznika do obszernego studium tego regionu. Była to pierwsza wielokolorowa mapa na pełnym podkładzie polskiej mapy operacyjnej w skali 1:300 000, udostępnionej przez Wojskowy Instytut Geograficzny². Braki własnych doświadczeń uzupełniane były obserwacją działalności i stosowanych metod pracy obcych organizacji geologicznych. Równocześnie autor artykułu, będąc przez 5 lat okupacji hitlerowskiej w ścisłej współpracy z wojskową służbą topograficzno-kartograficzną poznał zasady obowiązujące w kartografii wojskowej, co w znacznym stopniu ułatwiło wiele decyzji, związanych z pracami nie tylko merytorycznymi, lecz przede wszystkim z organizacją i techniką druku map.

Ważną sprawą były decyzje organizacyjne i zastosowanie skali map rękopiśmiennych i skali map publikowanych. Przyjęto zasadę, że cały materiał dokumentacyjny będzie w jednolitej postaci zestawiany na mapach WIG w skali 1:100 000, natomiast publikowana będzie Przeglądowa mapa geologiczna Polski w skali 1:300 000, która w 28 arkuszach pokrywa nasz kraj. Obydwie te mapy obejmujące cały obszar Polski wydano w Wojskowym Instytucie Geograficznym w latach 30-tych, a materiały z nimi związane były stosunkowo łatwo osiągalne. Za przyjęciem tych zasad przemawiały również argumenty ogólne, a zwłaszcza:

- 1) krótki termin wykonania zadania, uniemożliwiający zastosowanie większej skali,
- 2) niedostateczna liczba odpowiednio wyszkolonych kadr,
- 3) brak publikacji i zdjęć geologicznych dla znacznych obszarów Polski.

Zaprogramowaną mapę nazwano Przeglądową mapą geologiczną Polski³ i publikowano ją jako „Wydanie A”, w odróżnieniu od wydania B, tj. mapy „bez utworów czwartorzędowych”.

W założeniach koncepcyjnych odnośnie do treści mapy przyjęto zasadę, że oprócz elementów ilustrujących ogólną budowę geologiczną kraju w maksymalnym zakresie dostosowana ona będzie do potrzeb praktycznych. Wychodząc z tych założeń uznano za celowe w legendzie mapy

¹ Rühle E. — Działalność prof. Stanisława Małkowskiego na polu kartografii geologicznej. Prz. Geol. 1982 nr 12.

² Rühle E. — Studium powiatu kowelskiego. Rocznik Wołyński, t. V i VI, 1937.

³ W dalszej części artykułu dla omawianej mapy stosowany będzie skrót PmgP.

l. dz. 4 - 7/325/46

Kraków, dn. 2.5.1946
ul. Bohdanowicza 5
Tel. 540-20

Ob. Geolog
Dr. Edward Rühle

w miejscu

Powierzan Ob. Geologowi prowadzenie spraw redakcyjnych
przełądowej mapy geologicznej Polski w skali 1:300 000.
Prace terenowe, związane z przygotowaniem tej mapy, będą
uzgadniane z Ob. Geologiem.

Dyrektor
Państwowego Instytutu Geologicznego
K. Bohdanowicz
/Prof. inż. dr. Karol Bohdanowicz/

Ryc. 1. Pismo prof. K. Bohdanowicza z dnia 2 V 1946 r. do dr E. Rühlego w sprawie podjęcia prac nad Przeglądową mapą geologiczną Polski w skali 1:300 000.

Fig. 1. A letter from Prof. K. Bohdanowicz to Dr. E. Rühle from 2 May, 1946, concerning initiation of works on The Review Geological Map of Poland in the scale 1:300,000.

możliwie szczegółowe scharakteryzowanie utworów pod kątem cech petrograficzno-litologicznych i genetycznych. Treść mapy ilustruje 181 wydzieleń, przy czym 56 obejmuje utwory czwartorzędowe, a 125 jednostki stratygraficzne osadów przedczwartorzędowych. Utwory czwartorzędowe wyróżniono na mapie w dwu tradycyjnych jednostkach, w plejstocenie i holocenie. Jakkolwiek znajomość stratygrafii plejstocenu w Polsce w 1946 r. umożliwiła przyjęcie bardziej szczegółowego jego podziału, to jednak biorąc pod uwagę kontrowersyjność wielu poglądów oraz zasadniczy cel – praktyczny, jakiemu miała służyć mapa, nie wprowadzono do jej treści bardziej szczegółowego podziału stratygraficznego utworów plejstocenijskich. Na podjęcie tej decyzji, miał również fakt dużego skomplikowania druku bardziej szczegółowej wersji mapy. Odnosnie do utworów trzeciorzędowych i starszych od nich, to przewidywano przedstawienie ich jedynie w większych jednostkach stratygraficznych, biorąc pod uwagę możliwość szczegółowszego podziału tych utworów na publikowanej drugiej wersji, tj. „Wydania B” Mapy przeglądowej Polski w skali 1:300 000, bez utworów czwartorzędowych.

Opracowanie Przeglądowej mapy geologicznej Polski wydania A, oparto na materiałach zarówno drukowanych, jak i rękopiśmiennych, które poddano reambulacji; dla znacznych zaś obszarów, dla których brak było danych, przeprowadzono badania terenowe. W ten sposób około 60% powierzchni Polski, czyli około 200 000 km² uzyskało po raz pierwszy zdjęcie geologiczne.

Prace w terenie trwały 5 lat i zajęły geologom i personelowi naukowo-technicznemu 350 miesięcy roboczych. W pracach terenowych używano, jako podkładu topograficznego map w skali 1:25 000 (o ile takie były osiągalne dla danego regionu) i 1:100 000. Przy zdjęciu geologicznym uwzględniano głównie odstonięcia naturalne oraz w niektórych obszarach wykonywano płytkie wiercenia ręczne i wkopy.

Wynikiem prac terenowych i redakcyjnych było zestawienie 371 arkuszy rękopiśmiennej Mapy geologicznej Polski w skali 1:100 000, jednolitej w oznaczeniach i barwach (znajdują się one w Centralnym Archiwum Materiałów Rękopiśmiennych IG). Było to podstawą dla wykreślenia i wydania drukiem PmgP w skali 1:300 000.

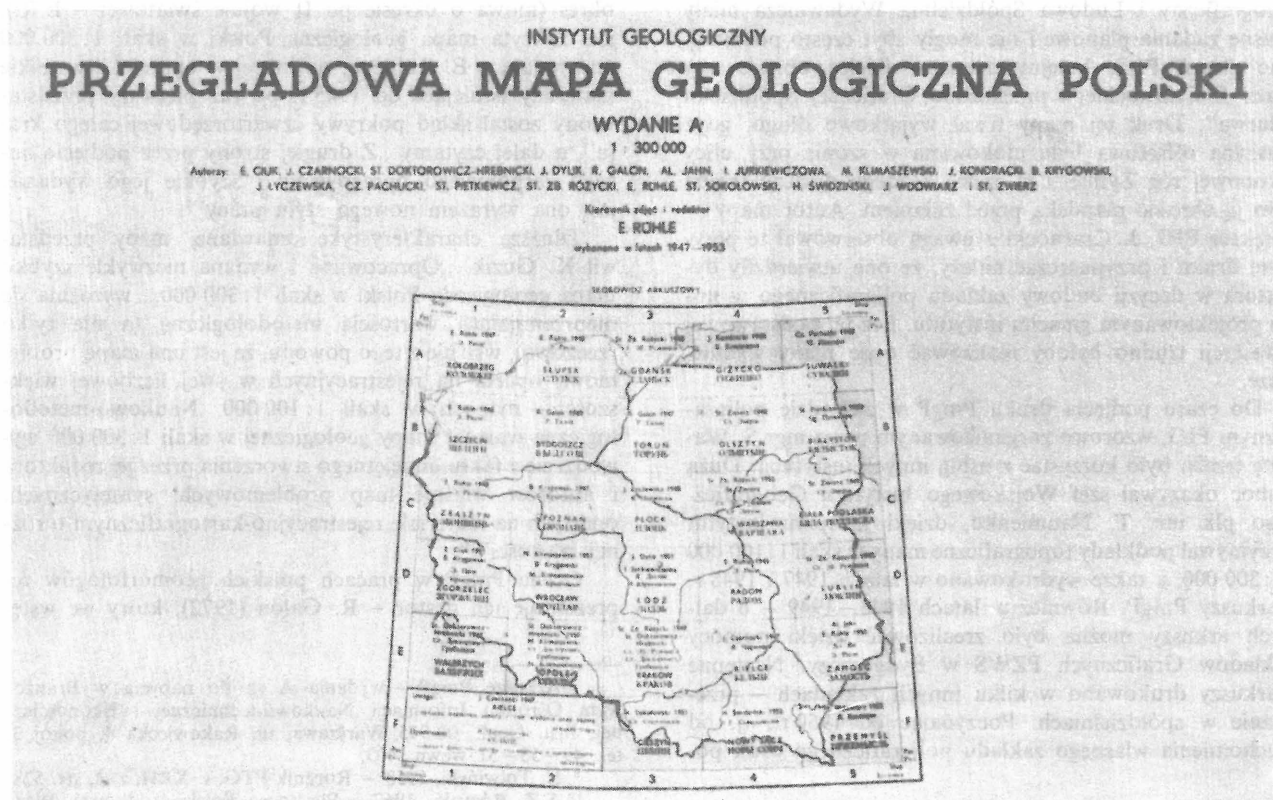
Prace redakcyjne w ciągu 6 lat pochłonęły personelowi naukowo-technicznemu 220 miesięcy roboczych⁴. Wraz z 28 arkuszami PmgP opublikowano 7 tablic „Wstępu”, informujących czytelników o materiałach, będących podstawą wydawnictwa. Jak wynika z tej informacji wykorzystano publikowane mapy w różnych skalach i pochodzące z różnych instytucji, z okresu kilku dziesiątków lat. Szczegółowa bibliografia, zestawiona w związku z PmgP, obejmuje ponad 1000 arkuszy wydawnictw kartograficznych oraz blisko 100 map, stanowiących załączniki do publikacji. Prócz tego uwzględniono około 200 map w rozmaitych skalach i w bardzo niejednorodnym opracowaniu kartograficznym różnych autorów⁵. Oddzielną grupę stanowią zdjęcia przeglądowe wykonane w latach 1947–1952. Materiały kartograficzne zestawione zostały we „Wstępie” w układzie pasów od A do F i słupów od 1 do 5.

Autorami poszczególnych arkuszy mapy było 19 najwybitniejszych geologów i geomorfologów. Nazwiska ich umieszczone są na poszczególnych arkuszach oraz na karcie tytułowej i zamieszczonym na niej skorowidzu dostosowanym do potrzeb wydawnictwa (ryc. 2).

W pracach nad PmgP w ramach obowiązków pozaplanowych, uczestniczyli obok geologów Państwowego

⁴ Powyższe dane pochodzą z: E. Rühle – Wstęp do Przeglądowej mapy geologicznej Polski, Wydanie A, Inst. Geol., Warszawa 1953.

⁵ Sokołowska M. – Bibliografia kartografii geologicznej Polski. Biul. Inst. Geol., Warszawa 1953.

Ryc. 2. Karta tytułowa otwierająca całość publikacji Przeglądowej mapy geologicznej Polski w skali 1:300 000, składającej się z 7 stron „Wstępu” i 28 arkuszy map.

Fig. 2. Title page of the published Review Geological Map of Poland in the scale 1:300,000, comprising 7-page introduction and 28 sheets of the maps.

Instytutu Geologicznego, również liczni przedstawiciele szkół wyższych. Włączenie geomorfologów do współpracy w pracach kartograficznych PIG, obejmujących utwory czwartorzędowe Niżu Polskiego uznano za pozytywny krok w badaniach czwartorzędu Polski.

W trudach publikacyjnych PmgP uczestniczyła grupa pracowników redakcyjnych i kreślarsko-technicznych, których działalność i nazwiska w tego typu artykule historycznym nie mogą być pominięte. Lata 1946 i 1947, gdy podjęto przygotowanie do publikacji i druku pierwszych arkuszy, były okresem trudnej do odtworzenia improwizacji i działań cechujących się indywidualnymi decyzjami. Prace w pierwszych latach druku PmgP cechowały się współdziałaniem ludzi przepełnionych dobrą wolą, zawsze chętnych w udzielaniu pomocy. Pierwszym z nich był wieloletni kreślarz PIG – L. Falkowski. Później nieco, gdy zorganizowano w Instytucie Biuro Kartograficzne pod kierownictwem mgr S. Walenty i Pracownię Map Przeglądowych, prowadzoną przez mgr M. Tyską, prace nad redakcją map zaczęły stopniowo ulegać normalizacji. Opiekę techniczną nad przygotowaniem czystorysów i druku sprawował M. Piotrowski, emerytowany kapitan WIG, którego ambicją życiową było osiągnięcie najwyższego poziomu publikacyjnego. W różnych etapach prac redakcyjnych i drukarskich uczestniczyło wielu specjalistów, a m.in.: mgr mgr M. Sokołowska, D. Łapińska, U. Rostkowska, kreślarze J. Czykier, M. Dutkiewicz i K. Głuszyk. Trzeba również przypomnieć o dużej zasłudze drukarza – maszynisty offsetowego w WIG-u – J. Kropodłowskiego. Wydrukował on w maju 1947 r. pierwszy arkusz – Radom, a od umiejętnie dobranych barw wzorcowego arkusza zależała estetyka całego wydawnictwa.

W kilka tygodni po publikacji arkusza Radom podjęto w Ludowej Spółdzielni Wydawniczej w Warszawie druk arkusza Lublin, autorstwa S.Z. Różyckiego⁶. Ponieważ wymienione powyżej instytucje, tj. Wojskowy Instytut Geograficzny i Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza miały własne zadania planowe i nie mogły zbyt często podejmować zleceń PIG, kolejny arkusz – Kielce opracowany przez J. Czarnockiego przekazano Graficznej Spółdzielni „Barwa”. Druk tej mapy trwał wyjątkowo długo, gdyż maszyna offsetowa była ulokowana w szopie przy ulicy Okopowej róg Żytniej i w czasie każdego deszczu trzeba było ją chronić plandeką przed zalaniem. Autor mapy – dyrektor PIG, J. Czarnocki z uwagą obserwował te perypetie druku i przypuszczać należy, że one utwierdziły dyrektora w decyzji budowy zakładu poligraficznego w nowo projektowanym gmachu instytutu. Bez tej podstawowej inwestycji trudno byłoby realizować duże plany wydawnicze.

Do czasu podjęcia druku PmgP w zakładzie poligraficznym PIG, wzorowo zorganizowanym przez mgr S. Walentę trzeba było korzystać z usług innych instytucji. Dużą pomoc okazywał szef Wojskowego Instytutu Geograficznego płk inż. T. Naumienko, dzięki któremu instytut otrzymywał podkłady topograficzne mapy w skali 1:100 000 i 1:300 000, a także wydrukowano w latach 1947 i 1948 r. 6 arkuszy PmgP. Również w latach 1948–1949 – 6 dalszych arkuszy można było zrealizować dzięki pomocy Zakładów Graficznych PZWS w Bydgoszczy. Następnie 5 arkuszy drukowano w kilku innych zakładach – przeważnie w spółdzielniach. Poczynając od 1950 r., tj. od uruchomienia własnego zakładu poligraficznego druk po-

⁶ Arkusz ten był zredagowany przez S.Z. Różyckiego jako przykład mapy drożności w ramach prac „Schroniska” przez wojskowy referat geologiczny AK w 1943 r.

zostałych 11 arkuszy, jak i tablic „Wstępu” wykonano w instytucie.

Szybka realizacja publikacji PmgP wiązała się również z zastosowaniem prostych ustaleń przygotowania redakcyjno-technicznego. Warto tu krótko przypomnieć, że czystorys treści geologicznej był kreślony w skali 1:200 000 na blasze w kolorze niebieskim. Natomiast treść czarnego podkładu topograficznego w tejże skali była upraszczana w instytucie, drogą „gwaszowania” zbędnych elementów, komplikujących mapę geologiczną. Tą drogą przygotowywano do druku 2 oryginały na blasze w skali 1:200 000 (podkład sytuacyjny oraz granice utworów geologicznych z symbolami), które przed podjęciem prac litograficznych były fotografowane – pomniejszane do skali 1:300 000. Nakład publikowanej PmgP wynosił od 2000 do 4000 arkuszy⁷.

*

W ciągu ponad 30 lat dzielących od zakończenia publikacji PmgP ukazało się kilka jej ocen. Warto zapoznać się z najważniejszymi z nich, szczególnie z tymi, które wypowiedzieli wybitni geolodzy. Pierwszym był nestor polskich geologów prof. dr K. Tołwiński, który na Walnym Zebraniu XX Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Kazimierzu Dolnym w październiku 1952 r. tymi oto słowami wyraził swój pogląd „W dziedzinie publikacji map pierwszym krokiem jest zestawienie Mapy przeglądowej Polski w skali 1:300 000. Ta pomnikowa praca podjęta przez Państwowy Instytut Geologiczny dobiega końca. Brak jeszcze kilku arkuszy, przez co nie mamy pełnego obrazu całości. Zwracam się z prośbą do Państwowego Instytutu Geologicznego o przyspieszenie wydania reszty arkuszy”⁸.

Po kilku latach od wydania mapy i umożliwienia analizy całości, ukazały się dwie oceny – S.Z. Różyckiego (1967) i K. Guzika (1968). S.Z. Różycki uważa, że mapa była „Pierwszą dużą zbiorową pracą, która otwiera ten okres (mowa o okresie po II wojnie światowej – E.R.), jest zakryta mapa geologiczna Polski w skali 1:300 000 pod redakcją E. Rühlega, na której w oparciu o wszelkie materiały istniejące do 1945 r. po raz pierwszy przedstawiony został skład pokrywy czwartorzędowej całego kraju”, a dalej czytamy „Z drugiej strony przez podjęcie dużego zespołowego opracowania i szybkie jego wydanie, jest ona wyrazem nowego stylu pracy”⁹.

Dłuższą charakterystykę omawianej mapy przedstawił K. Guzik. „Opracowana i wydana niezwykle szybko mapa geologiczna Polski w skali 1:300 000... wyróżnia się nieprzemijającą wartością metodologiczną (a nie tylko rzeczową), właśnie z tego powodu, że jest ona mapą problemową opartą na rejestracyjnych w swej liczbowej wielkości – mapach w skali 1:100 000. Naukowo-metodologiczna wartość mapy geologicznej w skali 1:300 000 wywodzi się z faktu umiejętnego stworzenia przez jej redaktora i autorów właśnie map problemowych, syntetycznych, opartych na materiale rejestracyjno-kartograficznym o różnej wartości”¹⁰.

Ocenę PmgP w pracach polskich geomorfologów reprezentuje ich nestor – R. Galon (1972), który we wstę-

⁷ Arkusze PmgP – wydania A są do nabycia w Branżowym Ośrodku Informacji Naukowo-technicznej i Ekonomicznej, Inst. Geol., 00-975 Warszawa, ul. Rakowiecka 4, pokój 3, tel. 49–53–51 wewn. 403.

⁸ K. Tołwiński, 1953 – Rocznik PTG, t. XXII, z. 4, str. 528.
⁹ S.Z. Różycki, 1967 – Plejstocen Polski środkowej, Warszawa, PWN str. 20.

¹⁰ K. Guzik, 1968 – Kierunki kształtowania się współczesnej kartografii geologicznej, Prz. Geol. nr 2, str. 63.

pie do analizy geomorfologii Polski północnej uważa, że „szczególną rolę w inicjowaniu badań geomorfologicznych na obszarze Niziny Polskiej należy przypisać zespołowo opracowanej (pod redakcją E. Rühle) Przeglądowej mapie geologicznej Polski 1:300 000”¹¹.

Obok opinii pozytywnych przypomnieć wypowiedź A. Dutkowskiego z 1953 r., który informuje „W okresie powojennym powstała z dużym nakładem środków i sił mapa geologiczna w skali 1:300 000. Nie jest to jednak mapa dająca podstawę do planowania gospodarczego i do planowania prac geologicznych, posiada bowiem zbyt dużo zasadniczych błędów metodologicznych”¹².

W poglądach A. Dutkowskiego są zasadnicze nieścisłości. Pierwsza z nich to pogląd o „dużym nakładzie środków”, co nie zgadza się z obliczeniem, gdyż jest to najtańsze o dużych rozmiarach wydawnictwo instytutu w okresie 40-lecia. Drugie błędne twierdzenie, to „zbyt dużo zasadniczych błędów metodologicznych”. Powstaje przede wszystkim pytanie, jak mógł ktoś znający najwybitniejszych geologów polskich i autorów map, a więc J. Czarnockiego, S. Doktorowicza-Hrebickiego, S.Z. Różyckiego, S. Sokołowskiego, H. Świdzińskiego, J. Wdowiarza i innych przypuszczać o akceptowaniu swym nazwiskiem tak zdyskwalifikowane wydawnictwo. Z tych wypowiedzi, jak i dalszych poglądów wyrażonych w artykule widać, że A. Dutkowski nie był zorientowany w kartografii geologicznej, ani organizacji tego typu prac.

Jest jeszcze kilka innych wypowiedzi na tematy PmgP osób niefachowych, nie są więc warte przypomnienia.

*

Oceniając wartość PmgP z perspektywy 30-lecia, jako jej redaktor, zdaję sobie sprawę z jej wartości i jej braków. Podkreślić przede wszystkim wypada zróżnicowanie poziomu poszczególnych arkuszy mapy wynikające z bardzo wielu przyczyn. Zróżnicowanie wartości wiąże się ze stanem zaawansowania badań i nagromadzenia materiałów dla poszczególnych arkuszy oraz wkładu pracy i talentu twórczego ich autorów

W końcowej ocenie wartości PmgP dla potrzeb geologii na pierwszym miejscu znajdują się mapy rękopiśmienne w skali 1:100 000. Stanowią one jeden z ważnych działów uporządkowanych i zweryfikowanych materiałów archiwalnych na stan 1946–1952. Są one systematycznie wykorzystywane przez różne instytucje. Ta ocena użyteczności map rękopiśmiennych spowodowała uchwałę Rady Naukowej IG w Kielcach, w 1959 r., zobowiązującą dyrektora IG do opublikowania istniejących materiałów rękopiśmiennych w skali 1:100 000 (kontury utworów geologicznych na podkładzie topograficznym) dla regionu świętokrzyskiego. Znane są liczne fakty wykorzystywania map rękopiśmiennych PmgP, jako materiału pomocniczo-dokumentacyjnego dla opracowania wielu edycji map przeglądowych o różnej tematyce¹³. Wykonywano również wiele odrysów i powieleń, których liczba w ciągu 30 lat wynosi ponad 30 000 arkuszy.

Mimo opublikowania obecnie nowych wersji map geologicznych zainteresowanie rękopiśmienną mapą u użytkowników trwa nadal, jakkolwiek w mniejszym zakresie. Świadczy o tym np. fakt wykonania w 1980 r. około 300 kopii arkuszowych.

*

W dniu 18 grudnia 1952 r. redaktor mapy E. Rühle zawiadomił p.o. dyrektora PIG mgr K. Guzika o zakończeniu zdjęć terenowych i opracowaniu redakcyjnym PmgP. Polecenie wydane przez prof. K. Bohdanowicza w maju 1946 r. zostało w terminie wykonane¹⁴. W powyższym meldunku podano również ilość miesięcy pracy terenowej i redakcyjnej, jakie użyto dla realizacji zadania. Dają one podstawę do aktualnego na dzień dzisiejszy oszacowania kosztów. Wynoszą one około 10 mln zł, bez kosztów druku tj. równowartość obecnego kosztu wykonania 1 arkusza szczegółowej mapy geologicznej Polski w skali 1:50 000. Fakt ten warto podkreślić w myśl zasad reprezentowanych przez prof. K. Bohdanowicza, że w badaniach geologicznych trzeba się kierować rachunkiem ekonomicznym i przy ocenie wykonanego zadania decydujące znaczenie ma rozmiar środków finansowych i technicznych oraz okres czasu w jakim wykonywano zadanie.

Dla autora artykułu, a równocześnie redaktora PmgP realizacja tego ważnego zadania dla rozwoju polskiej geologii stanowiła wielką satysfakcję. Przeglądowa mapa geologiczna Polski w skali 1:300 000 (wydania A), której druk ukończono w 1953 r. była jedną z głównych pozycji w osiągnięciach polskiej geologii w pierwszym dziesięcioleciu PRL.

SUMMARY

Compilation of a geological map of the whole area of the country was one of major tasks for Polish geology after the w.w. II. The map has been compiled in the scale 1:100,000 (in 371 sheets) and edited by E. Rühle to be published in the scale 1:300,000 (in 28 sheets and 7 tables of introduction) in the years 1947–1953. The map shows geological structure of the country using 181 differentiated stratigraphic units (56 units for Quaternary sediments and 125 for older ones). It has been compiled taking into account its use for practical purposes so the attention was mainly paid to petrographic-lithological features. The compilation was made using the available published and unpublished data but it appeared necessary to carry out mapping works to compile first review geological maps for 60% of area of the country. Influence of this map on the developments in geological studies in Poland in the last thirty years is emphasized*.

РЕЗЮМЕ

Одним из самых важных заданий польской геологии после второй мировой войны была публикация геологической карты всей страны. Она была разработана в масштабе 1:100 000 (371 рукописных листов)

¹¹ R. Galon, 1972 – Geomorfologia Polski, t. 2, PWN, str. 6.

¹² A. Dutkowski, 1953 – Geologia na nowym etapie rozwoju, Prz. Geol. 1953, nr 2, str. 6.

¹³ Mapy podstawowe w skali 1:100 000 opracowane dla PmgP wykorzystano przy redakcji kilku map przeglądowych Polski wydanych przez IG (1958–1970), a następnie – Mapy gleb Polski 1:300 000 (IUNG, 1961), Mapy geomorfologicznej Polski 1:500 000 (PAN, 1977), Podziału hydrograficznego Polski (Inst. Meteor. i Gosp. Wodn., 1980) oraz kilku innych ogólnych opracowań w latach 60-tych.

¹⁴ Zachowane dokumenty, dotyczące Przeglądowej mapy geologicznej Polski w skali 1:300 000 Wydania A, wraz z kompletem map przekazanych przez Biuro Dokumentacji Geologicznej w 1954 r. do dyspozycji redaktorowi mapy i autorowi niniejszego artykułu zostały przekazane do Archiwum Muzeum Ziemi.

* Sheets of the Review Geological Map of Poland in the scale 1:300,000, Edition A, are distributed by the Scientific-Technical and Economic Information Center, Geological Institute, Rakowiecka 4, 00-975 Warsaw.